

Utviklingscenter for
sykehjem og hjemmetjenester

Velkommen til «Den lille forskjellen»

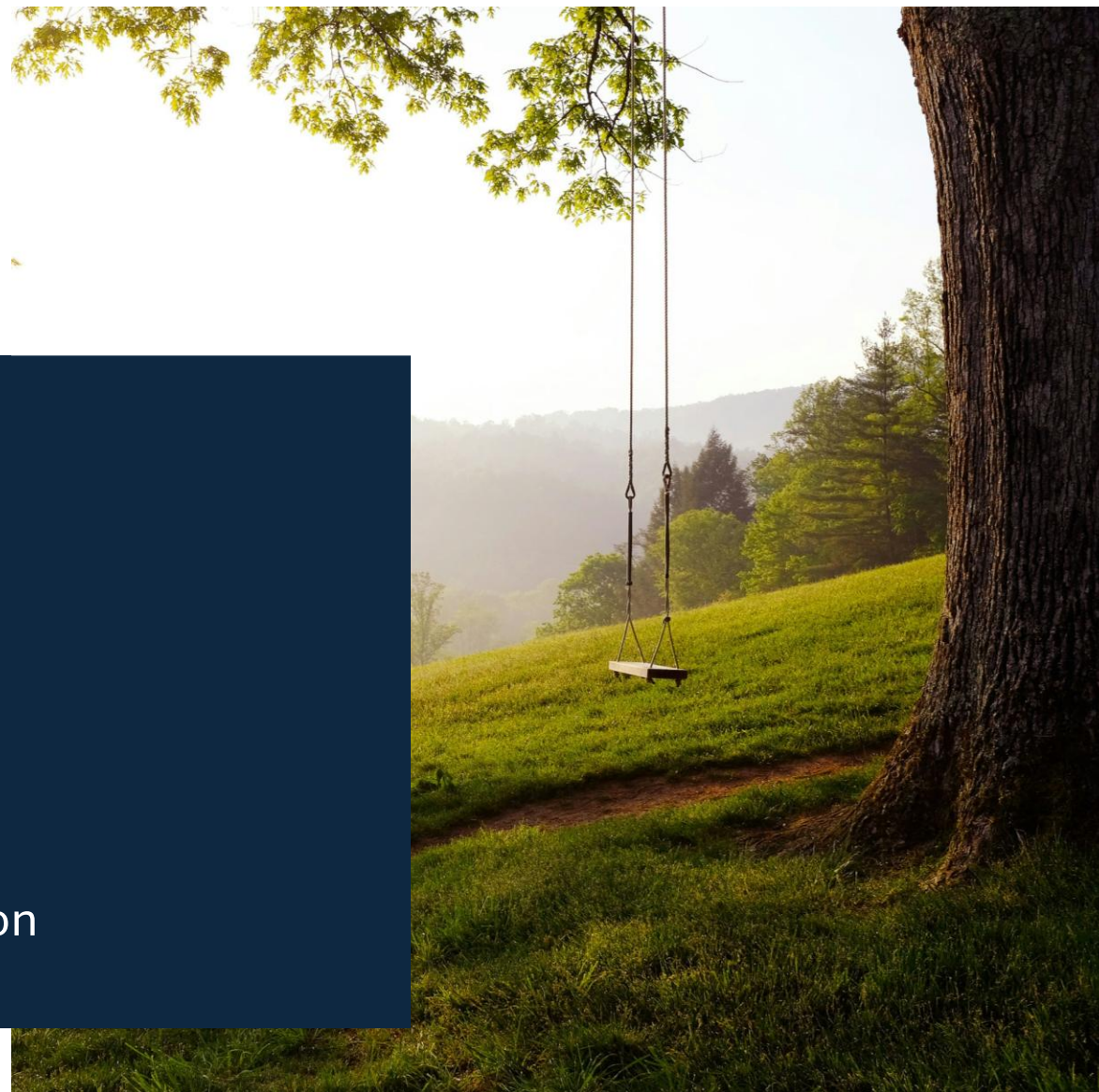
Vi starter kl. 14:00

Tema i dag er:

Fastlegens og sykehjemslegens rolle i palliasjon

← Bruk QR-koden for å
registrere deltagelse

Bilde: Unsplash, Ryan Parker

Fastlegen og sjukeheimslegen si rolle i palliasjon

Camilla Brandal

Seksjonsoverlege i palliativt team

Ålesund sjukehus

Disposisjon

- Kva er palliasjon og kven er den palliative pasienten
- Fastlegen og sjukeheimslegen si rolle
- Heimedød
- Behandlingsavklaring

Kva er palliasjon

- WHO: lindring av symptom for å oppnå best muleg livskvalitet og eventuell livsforlenging for pasientar med inkurabel sjukdom
- Behandling, pleie og omsorg for pasientar med uhelbredeleg sjukdom
- Ivaretaking av pårørande
- Forebygging og lindring av lidelse, gjennom tidleg identifisering, grundig kartlegging, vurdering og behandling av smerter og andre problem av fysisk, psykososial og åndeleg art

Kven er den palliative pasienten

- Ein pasient med uheldredeg sjukdom
- Ei svært heterogen gruppe
- Alt frå ein pasient i god allmenntilstand som er i fullt arbeid, til sterkt hjelpetrengande pasientar i livets slutfase
- Pasientar med akkurat same sjukdom kan ha heilt ulik symptombyrde
- Ulike ressursar, nettverk, mestringsstrategiar, familiesituasjon
- Viktig med god kartlegging

Kven har ansvar for palliasjon

- Fastlegen? Heimesjukepleier? Palliativt team? Spesialist på sjukehuset?
- Absolutt alle som har med desse pasientane å gjere har ei rolle i å sikre god palliasjon for pasienten!
- Palliasjon er tverrfagleg og berre ved å jobbe saman kan vi sikre god palliativ behandling for pasienten.

Kasuistikk

- 65 år gammel kvinne med alvorlig KOLS
- LTOT, osteoporose, ernæringsvanskar
- Svært hyppige innleggingar siste månadane
- Epikrise etter epikrise
- Emeldingar frå heimetenensten om situasjonen
- "synes senga på sjukehuset er så vond for ryggen at eg ikkje vil inn på sjukehuset fleire gonger"

Kasuistikk

- Eit par veker seinare blir pasienten dårlegare igjen
- Legevaktslege reiser ut til pasienten og ser at ho er svært dårleg
- Døyr heime same dag med ektemannen tilstades
- Forbetringspunkt:
  - Gjenkjenne ein pasient som har kort forventta levetid
  - Lytte til det pasienten seier
  - Legge ein plan

Kva kan gjerast betre?

- Identifisere pasienten!
- Hyppige sjukehusinnleggingar? Vekttap?
Fallerande allmenntilstand? Progredierande sjukdom?
- Overraskelsesspørsmålet: "ville du vore overraska om denne pasienten døde i løpet av det neste året?"
- SPICT-kriterier

Korleis sikre eit godt forløp?

- Fastlege er påkobla
- Kartlegging av symptomtrykk, hjelpebehov og nettverk
- Involvering av heimebasert omsorg/HT der det er behov
- Plan for vidare handtering av symptom og plager
- Ligge i forkant
- Palliativt team (evt organspesialist) koblast på der symptomlindring er utfordrande

Fastlegen si rolle

- Har ofte kjennskap til pasient og pårørende frå tidlegare
- Pasienten stolar ofte på fastlegen sin
- Ønskeleg at fastlegen kan bistå heimetenesten med symptomlindring og anna oppfølging
- Heimebesøk?
- Ulikt kva erfaring ein har innan palliasjon

Fastlegen si rolle

- Koordinator
- Ofte kan palliativt team kontaktast for å gi råd om symptomlindring, justering av medikament osv.
- Kan også være aktuelt å diskutere behandlingsavgrensing eller anna klinisk beslutningsstøtte.
- Vi ønsker meir kontakt med fastlegar og tek gjerne imot telefonar.
- Det viktigaste er at pasienten er godt lindra.
- Telefonnummer?

Sjukeheimslegen

- Har fordelene av å ha eit godt observasjonsgrunnlag
- Kunne vurdere skrøpelighet og symptomtrykk saman med pleiepersonalet
- Samtalar med pasient og pårørende
- Pasientar på fast plass på sjukeheim eller omsorgssenter er no svært mykje dårlegare enn dei var for nokre år sidan
- Behandlingsavklaring!

Forhåndssamtale

- Nokon som kjenner pasienten tek ein samtale om kva som er viktig for pasienten vidare
- Er det å få være heime så lenge som mulig? Ha minst mulig smerter? Leve så lenge som mulig?
- Ofte lurt å gjere over fleire samta lar
- Kva ressursar er det å spele på blant pårørande?

Heimedød

- Kva trengs for å få til dette?
- Ulik organisering rundt omkring men heimetenensten har begrensa med ressursar sjølv om dei ofte strekker seg så langt råd er
- Ofte behov for nettverk av pårørande som kan være ein del hos pasienten
- Pleiepengar i livets slutfase ofte brukt

Heimedød- symptomkontroll og planar

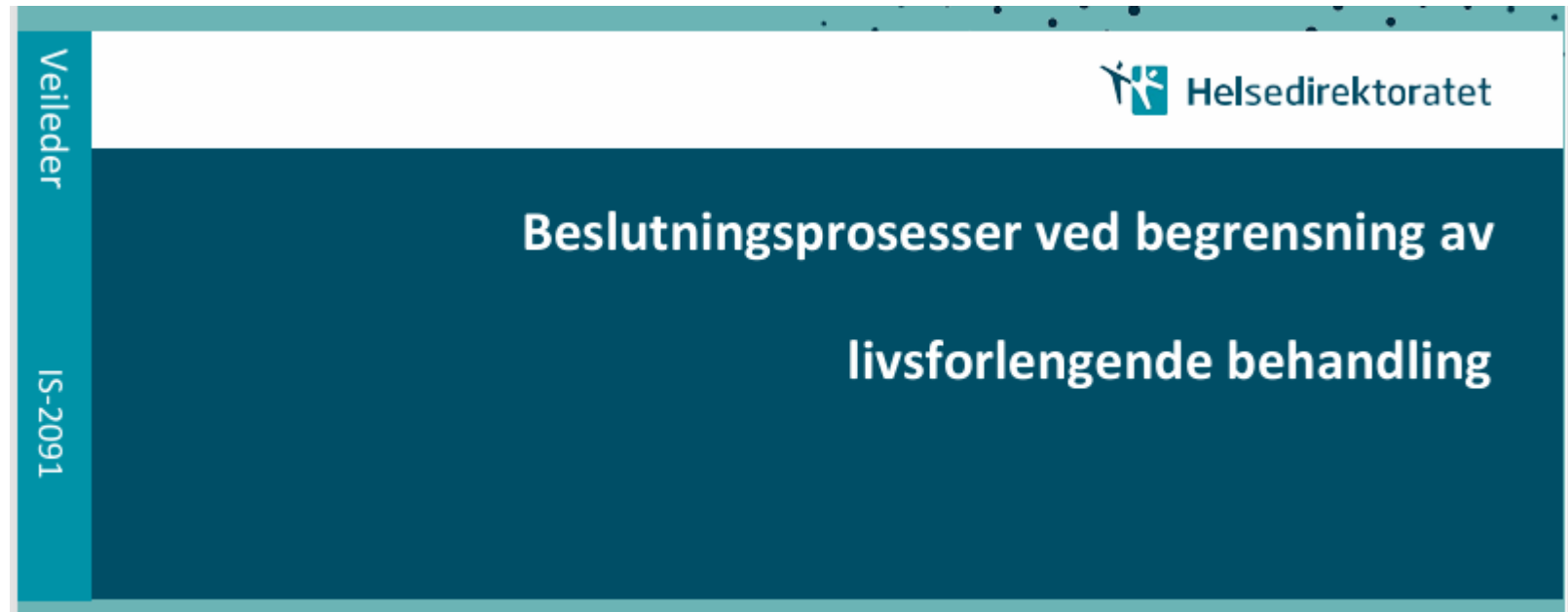
- Viktig at ein har tenkt gjennom ulike utfordringar som kan oppstå på forhånd
- Resepter på "lindrende skrin" med subkutane symptomlindrande medikament som kan brukast når pasienten ikkje lenger klarer å ta tablettar
- Plan for oppstart smertepumpe?
- Plan B om symptomtrykk eller hjelpebehov blir for stort til å handtere i heimen

Heimedød

- Plan A, B, C, D...
- Aukande delir?
- Aukande smerter?
- Behandlingsavklaring
- Har pasienten risiko for ileus? Blødning?

Behandlingsavklaring

- [Beslutningsprosesser ved begrensnig av livsforlengende behandling – Veileder.pdf](#)

Når bør behandlingsavklaring vurderast?

- Når pasienten ber om det (eller ønsket frå pasienten formidla via pårørande)
  - Når behandlinga forlenger ein plagsam dødsprosess
  - Når behandlinga forlenger eit liv med store plager
  - Varig opphør av høgare mentale funksjonar
-
- Det er ingen etisk eller juridisk relevant forskjell mellom å ikkje sette i gang livsforlengende behandling og å avbryte allerede påbegynt livsforlengende behandling, dersom pasientens prognose er tilstrekkelig avklart.

Behandlingsavklaring

- HLR-status
- Infeksjonsbehandling i livsforlengende hensikt
- Ernærings- og væskebehandling
- Innlegging på sjukehus

- Viktigaste prinsippet er å ikkje påføre plager ved å gi behandling som ikkje betrar tilstanden til pasienten.

Kasuistikk 2

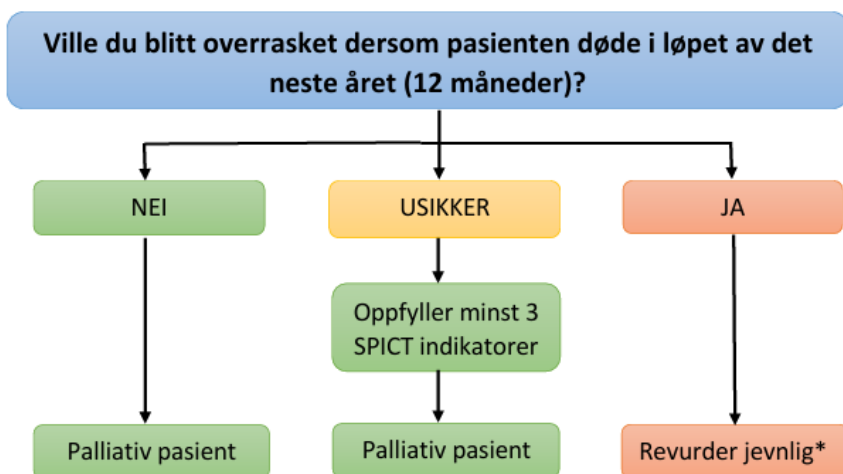

- 78 år gammel mann med metastatisk kreftsjukdom
- Blitt dårlegare siste tida. Søv meir, meir kvalme, lite matinntak, vekttap.
- Fastlege forsøker kvalmestillande med effekt på kvalmen men ingen betring i allmenntilstand eller matinntak.
- Ønske om å koble på palliativt team på grunn av sterkt ønske frå pårørande om innlegging for oppstart ernæringsbehandling.
- Heimebesøk for kartlegging og samtale med pasient og pårørande
- HT x fleire dagleg
- Pårørande bruker pleiepengar
- Pasienten døyr heime med ektefelle og pårørande tilstades

SPICT-kriterier

Identifisering av den palliative pasienten

Er min pasient en palliativ pasient?

Supportive and Palliative Care Indicators Tool (SPICT)

Pasienten har minst 3 av nedenstående **SPICT indikatorer**:

- 2 generelle og 1 sykdomsspesifikk *eller*
- 3 generelle

Generelle SPICT indikatorer:

- Akuttinnleggelse i sykehus
- Funksjonsstatus er dårlig eller i forverring, med begrenset mulighet for reversering (sengeliggende eller i stol >50 % av våken tid gjennom døgnet).
- Avhengig av andre for ivaretagelse av de fleste behov for personlig stell og pleie på grunn av økende fysiske og/eller psykiske helseproblemer; personens omsorgsperson trenger mer hjelp og støtte.
- Progredierende vekttap; forblir undervektig; lav muskelmasse.
- Vedvarende symptomer tross optimal behandling av underliggende tilstand(er).
- Personen (eller pårørende) ber om palliativ behandling; velger å trappe ned, avslutte eller ikke motta behandling; eller ønsker å fokusere på livskvalitet.

Sykdomsspesifikke SPICT indikatorer:

Kreft:

- For skrøpelig for kreftrettet behandling eller intensjonen med behandling er symptomlindring.
- Forverring av funksjonsevne som følge av progredierende kreftsykdom.

Sjukdomsspesifikke SPIC-T-kriterier

Nevrologisk sykdom:	<ul style="list-style-type: none"> • Stadig forverrelse av fysisk og/eller kognitiv fungering til tross for optimal behandling. • Taleproblemer med økende kommunikasjonsvansker og/eller progredierende svelgvansker. • Gjentatte aspirasjonspneumonier; pustebesvær eller respirasjonssvikt. • Vedvarende lammelser etter hjerneslag med signifikant tap av funksjon og vedvarende funksjonshemming.
Hjerte/kar sykdom:	<ul style="list-style-type: none"> • Hjertesvikt eller utbredt koronarsykdom som ikke kan behandles; pustebesvær eller brystmerter i hvile eller ved minimal anstrengelse. • Alvorlig, inoperabel perifer vaskulær sykdom.
Lungesykdom:	<ul style="list-style-type: none"> • Alvorlig kronisk lungesykdom; med pustebesvær i hvile eller ved minste anstrengelse mellom exacerbasjoner. • Vedvarende hypoksi med behov for langtids oksygenbehandling. • Har hatt behov for ventilasjonsstøtte for respirasjonssvikt, eller ventilasjonsstøtte er kontraindisert.
Nyresykdom:	<ul style="list-style-type: none"> • Kronisk nyresykdom (eGFR < 30 ml/min) stadium 4 eller 5 med forverret helsetilstand. • Nyresvikt som kompliserer andre livsbegrensende tilstander eller behandlinger. • Dialyse avsluttes eller skal ikke startes.
Leversykdom:	<ul style="list-style-type: none"> • Avansert levercirrhose med en eller flere komplikasjoner siste året; diuretikaresistent ascites; leverencefalopati; hepatorenalt syndrom; bakteriell peritonitt; eller tilbakevendende variseblødninger. • Levertransplantasjon er ikke mulig.
Demens/ skrøpeligheit:	<ul style="list-style-type: none"> • Ute av stand til å kle på seg, gå eller spise uten hjelp. • Spiser og drikker mindre, svelgvansker. • Inkontinent for urin og avføring. • Ikke i stand til å kommunisere ved hjelp av tale; lite sosial interaksjon. • Hyppige fall; lårhalsbrudd. • Gjentatte febrile episode eller infeksjoner; aspirasjonspneumoni.

Takk for meg!

- Spørsmål eller kommentarer?

Takk for at du deltok på dagens webinar!

Lenke til opptak finner du på www.utviklingssenter.no
Søk på Den lille forskjellen

Neste webinar er 9. juni kl. 14.00
Tema: Demens og palliasjon

Bilde: Unsplash, Ryan Parker

